

Streszczenie popularnonaukowe

Rodzina i dom stanowią kluczowe pojęcia w kulturze Basków. Celem projektu jest przyjrzenie się kulturowemu znaczeniu rodziny, a zwłaszcza koncepcji „tradycyjnej rodziny baskijskiej”, która stała się elementem narodowych ideologii oraz ważnym składnikiem współczesnej polityki kulturowej. W ramach projektu scharakteryzowane zostaną przeobrażenia, związane z dynamiczną sytuacją polityczną w regionie, które w znaczący sposób wpłynęły na obyczajowość rodzinną, omówione też zostanie miejsce tradycji w baskijskiej kulturze i polityce. Powstanie Baskijskiej Wspólnoty Autonomicznej w 1978 roku zakończyło okres represji związanych z frankistowską dyktaturą i zapoczątkowało renesans kultury Basków. Jednocześnie kultura baskijska określana jest jako „kultura w trakcie tworzenia”, co sprawia, że wciąż poszukuje się odpowiedzi na pytania o baskijską tożsamość i kulturowe dziedzictwo. Zasadnicze miejsce w tej refleksji zajmuje relacja pomiędzy tym, co tradycyjne i nowoczesne. Bez wątplenia zmiana, jaka dokonała się na przestrzeni życia kilku baskijskich pokoleń ma charakter radykalny, tak w odniesieniu do polityki, jak i kultury, a zwłaszcza języka baskijskiego, a także do sfery obyczajowości. Jednocześnie wciąż obecny jest mit tradycyjnej baskijskiej rodziny, stanowiący jeden z podstawowych fundamentów zbiorowej tożsamości. Pojawia się moda na to, co związane z dawnym stylem życia (a raczej jego romantycznym wyobrażeniem), choć zdarzają się i głosy krytycznie oceniające podejmowane dziś inicjatywy na rzecz „tradycyjnej kultury baskijskiej”. Jaka jest współczesna rodzina baskijska? Jakie miejsce w kulturze Basków i polityce kulturowej zajmuje tradycja i jej symbol - tradycyjna baskijska rodzina? Zważywszy na dwujęzyczny i coraz bardziej wielokulturowy charakter regionu, warto zapytać również, jaki charakter ma związek pomiędzy stylem życia a używanym w rodzinie językiem. Czy wybór języka jest w Kraju Basków wyborem politycznym i czy przekłada się na stosunek do tradycji oraz przekazywanie jej dzieciom (w regionie istnieją trzy różne modele edukacji różniące się językiem nauczania)? Te pytania badawcze wyznaczają kierunek podjętych w ramach projektu rozważań.

Kultura baskijska jest w Polsce znana w niewielkim stopniu, a pojawiające się opracowania skoncentrowane są przede wszystkim na aspektach politycznych, bądź związanych z folklorem. Podjęcie tej tematyki stanowi zatem cenne uzupełnienie polskich badań baskologicznych, a także studiów prowadzonych w ramach antropologii rodziny i pokrewieństwa. Zaprezentowane w projekcie ujęcie zagadnienia jest oryginalne również w odniesieniu do badań realizowanych przez autorów baskijskich.